

Rheoliadau drafft a osodwyd gerbron Senedd Cymru o dan adran 150(2) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i'w cymeradwyo drwy benderfyniad gan Senedd Cymru.

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU DRAFFT

202X Rhif (Cy.)

Y GYMRAEG

**Rheoliadau Safonau'r Gymraeg
([Landlordiaid Cymdeithasol
Cofrestredig]) 202X**

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 (mccc 1) ("Mesur 2011") yn gwneud darpariaeth ar gyfer pennu safonau ymddygiad mewn perthynas â'r Gymraeg ("safonau"). Mae'r rhain yn disodli'r system o gynlluniau iaith Gymraeg y darperir ar eu cyfer yn Neddf yr Iaith Gymraeg 1993 (p. 38).

Mae adran 26 o Fesur 2011 yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau, ac mae adran 39 yn eu galluogi i ddarparu bod safon yn benodol gymwys i berson drwy awdurdodi Comisiynydd y Gymraeg ("y Comisiynydd") i roi hysbysiad i'r person hwnnw sy'n ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â'r safon ("hysbysiad cydymffurfio").

Mae'r Rheoliadau hyn yn pennu safonau mewn perthynas ag ymddygiad Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig yng Nghymru (y cyfeirir atynt yn y Rheoliadau fel "cyrff").

Mae'r Rheoliadau hefyd yn awdurdodi'r Comisiynydd (yn ddarostyngedig i eithriadau penodol a nodir yn rheoliad 3(2)) i roi hysbysiad cydymffurfio i'r cyrff hynny, mewn perthynas â safonau a bennir gan y Rheoliadau.

Yn unol ag adran 44 o Fesur 2011, caiff y Comisiynydd (drwy hysbysiad cydymffurfio) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un neu ragor o'r safonau sy'n benodol gymwys iddo. I adlewyrchu hynny, mae'r safonau a bennir gan y Rheoliadau wedi eu geirio ar ffurf naratif ail berson, hynny yw ar ffurf

“rhaid ichi” (ac ystyr “chi” yw’r corff perthnasol ym mhob achos).

Gan ddefnyddio’r hyblygrwydd a ddarperir gan adran 44 o Fesur 2011, caiff y Comisiynydd (os yw hynny’n rhesymol ac yn gymesur a bod y Comisiynydd yn dymuno gwneud hynny) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un safon o dan rai amgylchiadau, a safon arall o dan amgylchiadau eraill. Er enghraifft, os yw un safon yn benodol gymwys i gorff, caiff y Comisiynydd ei gwneud yn ofynnol i’r corff gydymffurfio â’r safon honno o dan rai amgylchiadau, ond nid o dan amgylchiadau eraill, neu ei gwneud yn ofynnol i’r corff gydymffurfio â’r safon honno mewn rhai ardaloedd yn unig. Yn yr un modd os oes dwy neu ragor o safonau yn ymwneud ag ymddygiad penodol (er enghraifft, safonau 8 i 11 mewn perthynas ag ateb galwadau ffôn), caiff y Comisiynydd (drwy gyfrwng hysbysiad cydymffurfio) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o’r safonau hynny yn unig, neu â safonau gwahanol ar adegau gwahanol, o dan amgylchiadau gwahanol, neu mewn ardaloedd gwahanol, fel sy’n briodol i’r corff. Nid oes rhwymedigaeth ar y Comisiynydd felly i’w gwneud yn ofynnol i bob corff gydymffurfio â phob safon.

Yn unol ag adran 46 o Fesur 2011, rhaid i’r hysbysiad cydymffurfio a roddir i gorff ddatgan y diwrnod gosod, neu’r diwrnodau gosod; hynny yw, y diwrnod neu’r diwrnodau y daw’n ofynnol i’r corff gydymffurfio â’r safon (neu gydymffurfio â safon mewn modd penodol). Gan ddefnyddio’r hyblygrwydd y darperir ar ei gyfer gan adran 46, caiff y Comisiynydd osod diwrnod gosod buan i gorff gydymffurfio â safon (cyn belled ag y bo hynny o leiaf 6 mis ar ôl dyddiad rhoi’r hysbysiad cydymffurfio perthnasol i’r corff), neu osod diwrnod gosod ymhellach i’r dyfodol (er enghraifft mewn perthynas â safonau sy’n fwy heriol).

Pan fo safon a bennir yn y Rheoliadau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i ddeunydd ysgrifenedig gael ei arddangos neu ei ddarparu yn Gymraeg, neu i wasanaeth gael ei ddarparu yn Gymraeg, nid yw hyn yn golygu bod rhaid arddangos neu ddarparu’r deunydd yn Gymraeg yn unig, na bod rhaid i’r gwasanaeth gael ei ddarparu yn Gymraeg yn unig (oni bai bod hynny’n cael ei nodi’n benodol).

Mae **Atodlen 1** i’r Rheoliadau yn pennu **safonau cyflenwi gwasanaethau**. Mae adran 28 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr “safon cyflenwi gwasanaethau” yw safon sy’n ymwneud â gweithgaredd cyflenwi gwasanaethau, ac y bwriedir iddi hybu neu hwyluso defnyddio’r Gymraeg, neu weithio tuag at sicrhau nad yw’r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na’r Saesneg, pan gyflawnir y gweithgaredd hwnnw. Ystyr “gweithgaredd cyflenwi gwasanaethau” yw bod person yn cyflenwi gwasanaethau i berson arall, neu yn delio

ag unrhyw berson arall mewn cysylltiad â chyflenwi gwasanaethau i'r person hwnnw neu i drydydd person.

Mae **Atodlen 2** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau llunio polisi**. Mae adran 29 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr “safon llunio polisi” yw safon sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi ac y bwriedir iddi sicrhau, neu gyfrannu at sicrhau, bod y person sy'n gwneud y penderfyniad polisi yn ystyried un neu ragor o'r canlynol—

- (a) pa effeithiau, os o gwbl, (a pha un a yw'r effeithiau'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (b) sut y gellid gwneud y penderfyniad fel bod y penderfyniad yn cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (c) sut y gellid gwneud y penderfyniad fel nad yw'r penderfyniad yn cael effeithiau andwyol, neu fel bod y penderfyniad yn cael effeithiau llai andwyol, ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, neu ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Mae **Atodlen 3** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau gweithredu**. Mae adran 30 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr “safon gweithredu” yw safon sy'n ymwneud â swyddogaethau, neu fusnes neu ymgymeriad arall (“gweithgareddau perthnasol”) person (“A”), ac y bwriedir iddi hybu neu hwyluso defnyddio'r Gymraeg—

- (a) gan A wrth i A wneud ei weithgareddau perthnasol,
- (b) gan A a pherson arall wrth iddynt ddelio â'i gilydd mewn cysylltiad â gweithgareddau perthnasol A, neu
- (c) gan berson heblaw A wrth iddo wneud gweithgareddau at ddibenion gweithgareddau perthnasol A, neu mewn cysylltiad â hwy.

Mae **Atodlen 4** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau cadw cofnodion**. Mae adran 32 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr “safon cadw cofnodion” yw safon sy'n ymwneud â chadw cofnodion ynghylch safonau penodedig eraill, cofnodion ynghylch cwynion sy'n ymwneud â chydymffurfedd â safonau penodedig eraill, neu gofnodion ynghylch cwynion eraill sy'n ymwneud â'r Gymraeg.

Mae **Atodlen 5** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau sy'n ymdrin â materion atodol**. Mae'r rhain yn fathau penodol o safonau cyflenwi gwasanaethau, safonau llunio polisi, safonau gweithredu a safonau cadw cofnodion sy'n ymdrin â'r materion y cyfeirir atynt yn

adran 27(4) o Fesur 2011 (sy'n atodol i'r materion hynny yr ymdrinnir â hwy yn Atodlenni 1 i 4).

Ystyriwyd Cod Ymarfer Gweinidogion Cymru ar gynnal Asesiadau Effaith Rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. O ganlyniad, lluniwyd asesiad effaith rheoleiddiol o'r costau a'r manteision sy'n debygol o ddeillio o gydymffurfio â'r Rheoliadau hyn. Gellir cael copi oddi wrth: Is-adran Cymraeg 2050, Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ.

Rheoliadau drafft a osodwyd gerbron Senedd Cymru o dan adran 150(2) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i'w cymeradwyo drwy benderfyniad gan Senedd Cymru.

O F F E R Y N N A U S T A T U D O L
C Y M R U D R A F F T

202X Rhif (Cy.)

Y GYMRAEG

Rheoliadau Safonau'r Gymraeg ([Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig]) 202X

Gwnaed

Yn dod i rym

Mae Gweinidogion Cymru, drwy arfer y pwerau a roddir iddynt gan adrannau 26, 27, 39 a 150(5) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011(1), yn gwneud y Rheoliadau a ganlyn.

Gosodwyd drafft o'r offeryn hwn gerbron Senedd Cymru ac fe'i cymeradwywyd ganddi drwy benderfyniad yn unol ag adran 150(2) o'r Mesur hwnnw(2).

Enwi, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Safonau'r Gymraeg ([Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig]) 202X.

(2) Daw'r Rheoliadau hyn i rym ar [].

(3) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru.

(4) Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “aelod o staff” (“*member of staff*”) yw cyflogai i gorff neu berson naturiol sy'n gweithio i gorff (a rhaid dehongli “staff” (“*staff*”) yn unol â hynny);

ystyr “corff” (“*body*”) yw person sydd wedi ei gynnwys yn y rhestr o landlordiaid cymdeithasol a

(1) 2011 mccc 1.

(2) Mae'r cyfeiriad yn adran 150(2) at Gynulliad Cenedlaethol Cymru bellach yn cael effaith fel cyfeiriad at Senedd Cymru, yn rhinwedd adran 150A(2) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p. 32).

gynhelir gan Weinidogion Cymru o dan adran 1(1) o Ddeddf Tai 1996⁽¹⁾;

ystyr “unigolyn” (“*individual*”) yw person naturiol sy’n preswyl fel arfer yng Nghymru ac yn gweithredu yn ei enw ei hun; ond nid yw’n cynnwys unigolyn sy’n gweithredu yn rhinwedd ei swydd fel gwirfoddolwr.

(5) Yn y Rheoliadau hyn—

- (a) mae cyfeiriadau at unrhyw weithgaredd sy’n cael ei gyflawni gan gorff, neu at unrhyw wasanaeth sy’n cael ei ddarparu gan gorff, i’w darllen fel pe baent yn cynnwys cyfeiriad at y gweithgaredd hwnnw yn cael ei gyflawni ar ran y corff, neu at y gwasanaeth hwnnw yn cael ei ddarparu ar ran y corff, gan drydydd parti o dan drefniadau a wneir rhwng y trydydd parti a’r corff;
- (b) yn unol â hynny, oni bai bod hysbysiad cydymffurfio yn darparu i’r gwrthwyneb, bydd corff wedi methu â chydymffurfio â safon mewn cysylltiad â gweithgaredd y mae wedi trefnu iddo gael ei gyflawni, neu wasanaeth y mae wedi trefnu iddo gael ei ddarparu, gan drydydd parti os nad yw’r gweithgaredd hwnnw neu’r gwasanaeth hwnnw wedi ei gyflawni neu ei ddarparu yn unol â’r safon.

(6) Nid oes dim byd yn y Rheoliadau hyn sy’n ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safon mewn perthynas â gweithgaredd a gyflawnir ganddo, neu mewn perthynas â gwasanaeth a ddarperir ganddo, pan fo’n cyflawni’r gweithgaredd hwnnw neu’n darparu’r gwasanaeth hwnnw ar ran trydydd parti o dan drefniadau a wneir rhyngddo ef a’r trydydd parti.

Safonau a bennir

2.—(1) Yn Atodlen 1—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau;
- (b) mae Rhan 2 yn darparu bod rhaid i hysbysiad cydymffurfio ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safonau penodol a bennir yn Rhan 1 os yw wedi ei gwneud yn ofynnol i’r corff gydymffurfio â safonau penodol eraill;
- (c) mae Rhan 3 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(2) Yn Atodlen 2—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau llunio polisi;
- (b) mae Rhan 2 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(3) Yn Atodlen 3—

(1) 1996 (p. 52). Mae adran 1(1) wedi ei diwygio gan Ddeddf Tai ac Adfywio 2008 (p. 17).

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau gweithredu;
- (b) mae Rhan 2 yn darparu bod rhaid i hysbysiad cydymffurfio ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safonau penodol a bennir yn Rhan 1 os yw wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â safonau penodol eraill;
- (c) mae Rhan 3 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(4) Yn Atodlen 4—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cadw cofnodion;
- (b) mae Rhan 2 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(5) Mae Atodlen 5 yn pennu safonau sy'n ymdrin â materion sy'n atodol i'r materion yr ymdrinnir â hwy yn y safonau a bennir yn Atodlenni 1 i 4 ac, yn benodol—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau sy'n ymdrin â materion atodol;
- (b) mae Rhan 2 yn gwneud darpariaeth ynghylch dehongli'r safonau atodol.

Safonau sy'n benodol gymwys

3. Mae Gweinidogion Cymru yn awdurdodi⁽¹⁾ Comisiynydd y Gymraeg i roi hysbysiad cydymffurfio i gorff sy'n ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio ag unrhyw un neu ragor o'r safonau a bennir o dan reoliad 2 ac Atodlenni 1 i 5.

Diwygio Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 2) 2016

4. Yn Atodlen 6 i Reoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 2) 2016⁽²⁾, yn y lle priodol mewnosoder “Cartrefi Cymunedol Cymru (“*Community Housing Cymru*”)”.

Enw

Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a'r Gymraeg
Dyddiad

(1) Gweler adran 67 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

(2) O.S. 2016/182 (Cy. 76).

ATODLEN 1 Rheoliad 2(1)

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

RHAN 1

Y SAFONAU

1 **Safonau ynghylch gohebiaeth a anfonir gan gorff**

(1) Pan fydd corff yn ateb gohebiaeth

Safon 1: Os byddwch yn cael gohebiaeth yn Gymraeg oddi wrth aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P"), rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb), oni bai bod P wedi dweud nad oes angen ateb yn Gymraeg.

(2) Pan fydd corff yn gohebu

(a) Pan fydd corff yn gohebu ag unigolyn

Safon 2: Pan fyddwch yn gohebu ag unigolyn ("A") am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i A a yw'n dymuno cael gohebiaeth oddi wrthyh yn Gymraeg, ac os yw A yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno hynny, rhaid ichi—

(a) cadw cofnod o ddymuniad A, a

(b) gohebu yn Gymraeg ag A wrth ohebu ag A o hynny ymlaen.

(b) Pan fydd corff yn gohebu â mwy nag un aelod o'r un aelwyd

Safon 3: Pan fyddwch yn anfon gohebiaeth a gyfeirir at ddau unigolyn sy'n aelodau o'r un aelwyd (er enghraifft, rhieni plentyn neu gyd-ddeiliaid contract) am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i'r unigolion hynny a ydynt yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthyh yn Gymraeg, ac os—

- (a) yw'r ddau unigolyn yn ymateb i ddweud eu bod yn dymuno hynny, rhaid ichi gadw cofnod o'r dymuniad hwnnw, a gohebu yn Gymraeg o hynny ymlaen pan fyddwch yn anfon gohebiaeth a gyfeirir at y ddau unigolyn hynny;
- (b) yw un o'r unigolion (ond nid y ddau) yn ymateb i ddweud bod yr unigolyn hwnnw yn dymuno hynny, rhaid ichi gadw cofnod o'r dymuniad hwnnw, a darparu fersiwn Gymraeg o ohebiaeth o hynny ymlaen pan fyddwch yn anfon gohebiaeth a gyfeirir at y ddau unigolyn hynny.

(c) Pan fydd corff yn gohebu â sawl person (er enghraifft, pan fydd yn anfon cylchlythyr, neu'n anfon yr un llythyr at nifer o gartrefi)

Safon 4: Pan fyddwch yn anfon yr un ohebiaeth at nifer o bersonau a bod o leiaf un o'r personau hynny yn aelod o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi anfon fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth ar yr un pryd ag y byddwch yn anfon unrhyw fersiwn Saesneg ohoni.

(3) Safonau cyffredinol ynghylch gohebu

Safon 5: Os nad ydych yn gwybod a yw aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthy ch yn Gymraeg, rhaid ichi ddarparu fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth pan fyddwch yn gohebu â'r P hwnnw.

Safon 6: Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg gyfatebol o ohebiaeth, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (er enghraifft, os yw'r fersiwn Saesneg wedi ei llofnodi, neu os

oes manylion cyswllt wedi eu darparu ar y fersiwn Saesneg, rhaid i'r fersiwn Gymraeg gael ei thrin yn yr un modd).

Safon 7:

Rhaid ichi ddatgan—

(a) mewn gohebiaeth at aelod o'r cyhoedd yng Nghymru, a

(b) mewn cyhoeddiadau a hysbysiadau sy'n gwahodd aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru i anfon ymateb neu i anfon gohebiaeth atoch,

eich bod yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, y byddwch yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

2

Safonau ynghylch galwadau ffôn i gorff ac oddi wrth gorff

(1) Galwadau ffôn i brif rif ffôn y corff ac i unrhyw linellau cymorth neu ganolfannau galwadau

Safon 8:

Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi gyfarch y P yn Gymraeg.

Safon 9:

Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi roi gwybod i'r P fod gwasanaeth Cymraeg ar gael.

Safon 10:

Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg yn ei chyfanrwydd os yw'r P yn dymuno hynny (gan drosglwyddo'r alwad i aelod o staff sy'n gallu delio â'r alwad yn

Gymraeg os yw hynny'n angenrheidiol).

Safon 11: Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg os yw'r P yn dymuno hynny—

- (a) hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol, a
- (b) hyd nes nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw.

Safon 12: Pan fyddwch yn hysbysebu rhifau ffôn, rhifau llinellau cymorth neu wasanaethau canolfannau galwadau a phan fo'r gynulleidfa a ragwelir yn cynnwys aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 13: Os byddwch yn cynnig gwasanaeth Cymraeg i aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid i rif ffôn y gwasanaeth Cymraeg fod yr un fath â rhif ffôn y gwasanaeth Saesneg cyfatebol.

Safon 14: Pan fyddwch yn cyhoeddi eich prif rif ffôn, neu unrhyw rifau sydd gennych ar gyfer llinellau cymorth neu wasanaethau canolfannau galwadau a phan fo'r gynulleidfa a ragwelir yn cynnwys aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi ddatgan (yn Gymraeg) eich bod yn croesawu galwadau yn Gymraeg.

Safon 15: Os oes gennych ddangosyddion perfformiad ar gyfer delio â

galwadau ffôn, rhaid ichi sicrhau nad yw'r dangosyddion perfformiad hynny yn trin galwadau ffôn a wneir yn Gymraeg yn llai ffafriol na galwadau a wneir yn Saesneg.

Safon 16: Rhaid i'ch prif wasanaeth (neu wasanaethau) ateb galwadau ffôn roi gwybod i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru sy'n galw, yn Gymraeg, fod modd gadael neges yn Gymraeg.

Safon 17: Pan nad oes gwasanaeth Cymraeg ar gael ar eich prif rif ffôn (neu ar un o'ch prif rifau ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi roi gwybod i'r aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru sy'n galw, yn Gymraeg, (drwy gyfrwng neges wedi ei hawtomeiddio neu fel arall) pryd y bydd gwasanaeth Cymraeg ar gael.

(2) Galwadau ffôn i adrannau, ac i aelodau o staff corff

Safon 18: Os bydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu ag un o'ch adrannau ar rif ffôn llinell uniongyrchol (gan gynnwys ar rifau llinell uniongyrchol aelodau staff), a bod y P hwnnw'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg yn ei chyfanrwydd (os yw'n angenrheidiol drwy drosglwyddo'r alwad i aelod o staff sy'n gallu delio â'r alwad yn Gymraeg).

Safon 19: Os bydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu ag un o'ch adrannau ar rif ffôn llinell uniongyrchol (gan gynnwys ar rifau llinell uniongyrchol aelodau staff), a bod y P hwnnw'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg—

- (a) hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu

ddarparu gwasanaeth ar
bwnc penodol, a

- (b) hyd nes nad oes aelod o
staff sy'n siarad Cymraeg
ar gael i ddarparu
gwasanaeth ar y pwnc
penodol hwnnw.

Safon 20: Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng
Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar
rif llinell uniongyrchol (pa un ai ar
rif llinell uniongyrchol adran neu
ar rif llinell uniongyrchol aelod o
staff), rhaid ichi sicrhau nad yw'r
Gymraeg yn cael ei thrin yn llai
ffafriol na'r Saesneg wrth gyfarch
y P hwnnw.

***(3) Galwadau ffôn a wneir gan
gorff***

Safon 21: Pan fyddwch yn ffonio unigolyn
("A") am y tro cyntaf, rhaid ichi
ofyn i A a yw'n dymuno cael
galwadau ffôn oddi wrthydd yn
Gymraeg, ac os yw A yn ymateb i
ddweud ei fod yn dymuno hynny,
rhaid ichi gadw cofnod o'i
ddymuniad, a chynnal galwadau
ffôn a wneir i A o hynny ymlaen yn
Gymraeg.

***(4) Corff yn delio â galwadau ffôn
drwy system wedi ei hawtomeiddio***

Safon 22: Rhaid i unrhyw systemau ffôn
wedi eu hawtomeiddio sydd
gennych ddarparu'r gwasanaeth
cyfan wedi ei awtomeiddio yn
Gymraeg pan fo'r gynulleidfa a
ragwelir yn cynnwys aelodau o'r
cyhoedd yng Nghymru.

3 **Safonau ynghylch cyfarfodydd a
gynhelir gan gorff nad ydynt yn
agored i'r cyhoedd yn
gyffredinol**

***(1) Cyfarfodydd rhwng corff ac un
aelod gwahoddedig o'r cyhoedd***

Safon 23: Os byddwch yn gwahodd un aelod
o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn
unig i gyfarfod—

- (a) rhaid ichi ofyn i P a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod a rhoi gwybod i P y byddwch yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os yw'n angenrheidiol, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw, a
- (b) os yw P wedi rhoi gwybod ichi ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi gynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os yw'n angenrheidiol, drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

(2) Cyfarfodydd rhwng corff a mwy nag un person gwahoddedig

Safon 24: Os byddwch yn gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, rhaid ichi ofyn i bob aelod o'r cyhoedd yng Nghymru wahoddir a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Safon 24A: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod o leiaf 10% (ond llai na 100%) o'r aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru a wahoddwyd wedi rhoi gwybod ichi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 24B: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod o leiaf 20% (ond llai na 100%) o'r aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru a wahoddwyd wedi rhoi gwybod ichi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu

olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 24C: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod o leiaf 30% (ond llai na 100%) o'r aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru a wahoddwyd wedi rhoi gwybod ichi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 24CH: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod pob un o'r aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru a wahoddwyd wedi rhoi gwybod ichi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi gynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os yw'n angenrheidiol, drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

4 Safonau ynghylch cyfarfodydd a drefnir gan gorff sy'n agored i'r cyhoedd

Safon 25: Os byddwch yn trefnu cyfarfod sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ynddo, rhaid ichi ddatgan ar unrhyw ddeunydd sy'n ei hysbysebu, ac ar unrhyw wahoddiad iddo, fod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Safon 26: Pan fyddwch yn anfon gwahoddiadau i gyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ynddo, rhaid ichi eu hanfon yn Gymraeg.

Safon 27: Os byddwch yn gwahodd personau i siarad mewn cyfarfod yr ydych yn

ei drefnu sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ynddo, rhaid ichi—

- (a) gofyn i bob person a wahoddir i siarad a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg, a
- (b) os yw'r person hwnnw (neu o leiaf un o'r personau hynny) wedi rhoi gwybod ichi fod y person hwnnw yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).

Safon 28:

Os byddwch yn trefnu cyfarfod sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ynddo, rhaid ichi sicrhau bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod, a rhaid ichi roi gwybod i'r rheini sy'n bresennol ar lafar yn Gymraeg—

- (a) bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael.

Safon 29:

Os byddwch yn llunio ac yn arddangos unrhyw ddeunydd ysgrifenedig mewn cyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi sicrhau bod y deunydd yn cael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw destun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

5

Safonau ynghylch digwyddiadau cyhoeddus a drefnir neu a ariennir gan gorff

Safon 30: Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus, neu'n ariannu o leiaf 50% o ddigwyddiad cyhoeddus, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth hybu'r digwyddiad (er enghraifft, o ran y ffordd y mae'r digwyddiad yn cael ei hysbysebu neu'r ffordd y rhoddir cyhoeddusrwydd i'r digwyddiad).

Safon 31: Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus, neu'n ariannu o leiaf 50% o ddigwyddiad cyhoeddus, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y digwyddiad (er enghraifft, mewn perthynas â gwasanaethau a gynigir i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru sy'n bresennol yn y digwyddiad, mewn perthynas ag arwyddion a arddangosir yn y digwyddiad, ac mewn perthynas â chyhoeddiadau sain a wneir ynddo).

6 **Safon ynghylch cyhoeddusrwydd a hysbysebu gan gorff**

Safon 32: Rhaid i unrhyw ddeunydd cyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu yr ydych yn ei lunio gael ei lunio yn Gymraeg pan fo'r gynulleidfa a ragwelir yn cynnwys aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, ac os byddwch yn llunio'r deunydd yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

7 **Safonau ynghylch corff yn arddangos deunydd yn gyhoeddus**

Safon 33: Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei lunio ac yn ei arddangos yn gyhoeddus yng Nghymru gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safon 34: Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei lunio ac yn ei arddangos mewn arddangosfa gyhoeddus sy'n cael ei chynnal yng Nghymru ac sydd wedi ei threfnu gennych chi gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg.

8 **Safonau ynghylch corff yn llunio ac yn cyhoeddi dogfennau neu ffurflenni**

Safon 35: Os byddwch yn llunio dogfen neu ffurflen sydd ar gael i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi ei llunio yn Gymraeg.

Safon 36: Pan fyddwch yn anfon ffurflen at unigolyn ("A") am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i A a yw'n dymuno cael ffurflenni yn Gymraeg, ac os yw A yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno hynny, rhaid ichi—

- (a) cadw cofnod o ddymuniad A, a
- (b) anfon unrhyw ffurflenni a anfonwch at A o hynny ymlaen yn Gymraeg.

Safon 37: Os nad ydych yn gwybod a yw unigolyn ("A") yn dymuno cael ffurflenni oddi wrthyh yn Gymraeg, rhaid ichi ddarparu fersiwn Gymraeg pan fyddwch yn anfon ffurflen at A.

Safon 38: Os byddwch yn llunio dogfen (ond nid ffurflen) sydd ar gael i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, a phan nad oes safon arall wedi ei gwneud yn ofynnol ichi ei llunio yn Gymraeg, rhaid ichi ei llunio yn Gymraeg—

- (a) os yw pwnc y ddogfen yn awgrymu y dylid ei llunio yn Gymraeg, neu
- (b) os yw'r gynulleidfa a ragwelir, a'u disgwyliadau, yn awgrymu y dylid llunio'r ddogfen yn Gymraeg.

Safon 39: Os byddwch yn llunio dogfen neu ffurflen yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi—

- (a) peidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (pa un a ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio),
- (b) peidio â gwahaniaethu rhwng y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg mewn perthynas ag unrhyw ofynion sy'n berthnasol i'r ddogfen neu'r ffurflen (er enghraifft, mewn perthynas ag unrhyw ddyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r ffurflen, neu mewn perthynas â'r amser a ganiateir i ymateb i gynnwys y ddogfen neu'r ffurflen), ac
- (c) sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir fod y ddogfen neu'r ffurflen hefyd ar gael yn Gymraeg.

9 Safonau ynghylch gwefannau a gwasanaethau ar-lein corff

(1) Gwefannau a gyhoeddir gan gorff

Safon 40: Rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun pob tudalen ar eich gwefan ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod pob tudalen Gymraeg ar eich gwefan yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar eich gwefan.

Safon 41: Rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun hafan eich gwefan ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod unrhyw destun Cymraeg ar hafan eich gwefan (neu, pan fo'n

berthnasol, fod eich hafan
Gymraeg) yn
gweithredu'n llawn, ac

- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael
ei thrin yn llai ffafriol na'r
Saesneg mewn perthynas
â hafan eich gwefan.

Safon 42: Pan fyddwch yn cyhoeddi tudalen
newydd ar eich gwefan neu'n
diwygio tudalen, rhaid ichi
sicrhau—

- (a) bod testun y dudalen
honno ar gael yn
Gymraeg,
(b) bod unrhyw fersiwn
Gymraeg o'r dudalen
honno yn gweithredu'n
llawn, ac
(c) nad yw'r Gymraeg yn cael
ei thrin yn llai ffafriol na'r
Saesneg mewn perthynas
â'r dudalen honno.

Safon 43: Os oes gennych dudalen Gymraeg
ar eich gwefan sy'n cyfateb i
dudalen Saesneg, rhaid ichi
ddatgan yn glir ar y dudalen
Saesneg fod y dudalen hefyd ar
gael yn Gymraeg, a rhaid ichi
ddarparu dolen uniongyrchol at y
dudalen Gymraeg ar y dudalen
Saesneg gyfatebol.

Safon 44: Rhaid ichi ddarparu'r rhyngwyneb
a'r dewislenni ar bob tudalen ar
eich gwefan yn Gymraeg.

(2) Apiau a gyhoeddir gan gorff

Safon 45: Rhaid i bob ap yr ydych yn ei
gyhoeddi i'w ddefnyddio gan
aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru
weithredu'n llawn yn Gymraeg, a
rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg
yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn
perthynas â'r ap hwnnw.

(3) Cyfleuster sgwrsio ar-lein

Safon 46: Os oes gennych gyfleuster sgwrsio
byw i'w ddefnyddio gan aelodau
o'r cyhoedd yng Nghymru—

- (a) rhaid ichi ei ddarparu yn Gymraeg, a
- (b) rhaid ichi ddatgan (yn Gymraeg) ar eich gwefan fod eich cyfleuster sgwrsio byw ar gael yn Gymraeg a sut y gellir dod o hyd iddo.

10 Safonau ynghylch defnydd corff o'r cyfryngau cymdeithasol

Safon 47: Pan fyddwch yn defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 48: Os bydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru yn cysylltu â chi drwy'r cyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg, rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb).

11 Safon ynghylch peiriannau hunanwasanaeth

Safon 49: Rhaid ichi sicrhau bod unrhyw beiriannau hunanwasanaeth sydd gennych yng Nghymru yn gweithio'n llawn yn Gymraeg, a rhaid peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â'r peiriant hwnnw.

12 Safonau ynghylch arwyddion a hysbysiadau a arddangosir gan gorff

Safon 50: Pan fyddwch—

- (a) yn gosod arwydd newydd yng Nghymru neu'n adnewyddu arwydd sydd wedi ei osod yng Nghymru (gan gynnwys arwyddion dros dro), neu
- (b) yn cyhoeddi neu'n arddangos hysbysiad yng Nghymru,

rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd neu'r hysbysiad gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un ai ar yr un arwydd neu hysbysiad sy'n arddangos y testun cyfatebol yn Saesneg neu ar

arwydd neu hysbysiad ar wahân); ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

Safon 51:

Pan fyddwch—

- (a) yn gosod arwydd newydd yng Nghymru neu'n adnewyddu arwydd sydd wedi ei osod yng Nghymru (gan gynnwys arwyddion dros dro), neu
- (b) yn cyhoeddi neu'n arddangos hysbysiad yng Nghymru,

a bod yr arwydd neu'r hysbysiad hwnnw'n cyfleu yr un wybodaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.

13

Safonau ynghylch derbyn ymwelwyr i adeiladau'r corff

Safon 52:

Rhaid i unrhyw wasanaeth derbynfa yr ydych yn ei roi ar gael yn Saesneg hefyd fod ar gael yn Gymraeg, a rhaid i unrhyw aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") sydd am gael gwasanaeth derbynfa Cymraeg beidio â chael ei drin yn llai ffafriol na P sydd am gael gwasanaeth derbynfa Saesneg.

Safon 53:

Os byddwch yn trefnu ymweliad neu apwyntiad ymlaen llaw i aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") a fydd yn golygu y bydd P yn dod i'ch derbynfa, rhaid ichi ofyn i P a yw'n dymuno cael gwasanaeth derbynfa Cymraeg (oni bai eich bod yn gwybod eisoes a yw P yn dymuno cael y gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg).

Safon 53A:

Rhaid ichi ddarparu gwasanaeth derbynfa wyneb yn wyneb Cymraeg i aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn eich derbynfa os byddwch wedi trefnu ymweliad

neu apwyntiad ymlaen llaw i P,
ac—

- (a) bod P wedi rhoi gwybod ymlaen llaw ichi ei fod yn dymuno cael y gwasanaeth yn Gymraeg, neu
- (b) eich bod eisoes yn gwybod bod P yn dymuno cael y gwasanaeth yn Gymraeg.

Safon 54: Os nad oes gwasanaeth derbynfa wyneb yn wyneb Cymraeg ar gael gennych yn eich derbynfa, rhaid ichi sicrhau bod gwasanaeth derbynfa Cymraeg ar gael dros ffôn yn eich derbynfa.

Safon 55: Rhaid ichi arddangos arwydd yn eich derbynfa sy'n datgan (yn Gymraeg) fod croeso i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg yn y dderbynfa.

Safon 56: Rhaid ichi sicrhau bod staff yn y dderbynfa sy'n gallu darparu gwasanaeth derbynfa Cymraeg yn gwisgo bathodyn sy'n cyfleu hynny.

14 Safonau ynghylch corff yn dyfarnu grantiau

Safon 57: Rhaid i unrhyw ddogfennau yr ydych yn eu cyhoeddi sy'n ymwneud â cheisiadau am grant y caiff aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru wneud cais amdano gael eu cyhoeddi yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin fersiwn Gymraeg o'r dogfennau hynny yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohonynt.

Safon 58: Pan fyddwch yn gwahodd ceisiadau am grant gan aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi—

- (a) datgan yn y gwahoddiad y caniateir i geisiadau gael eu cyflwyno yn Gymraeg ac na fydd unrhyw gais a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol

na chais a gyflwynir yn
Saesneg, a

- (b) peidio â thrin ceisiadau
am grant a gyflwynir yn
Gymraeg yn llai ffafriol
na cheisiadau a gyflwynir
yn Saesneg (gan
gynnwys, ymysg
materion eraill, mewn
perthynas â'r dyddiad cau
ar gyfer cael ceisiadau ac
mewn perthynas â'r
amserlen ar gyfer rhoi
gwybod i geiswyr am
benderfyniadau).

Safon 59: Pan fyddwch yn rhoi gwybod i
geisydd beth yw eich penderfyniad
mewn perthynas â chais am grant,
rhaid ichi wneud hynny yn
Gymraeg os cyflwynwyd y cais yn
Gymraeg.

15 **Safonau ar gyfer codi
ymwybyddiaeth ynghylch
gwasanaethau Cymraeg a
ddarperir gan gorff**

Safon 60: Rhaid ichi hybu unrhyw wasanaeth
Cymraeg a ddarperir gennych, a
hysbysebu'r gwasanaeth hwnnw
yn Gymraeg.

Safon 61: Os byddwch yn darparu
gwasanaeth yn Gymraeg sy'n
cyfateb i wasanaeth yr ydych yn ei
ddarparu yn Saesneg, rhaid i
unrhyw gyhoeddusrwydd yr ydych
yn ei lunio neu unrhyw ddogfen yr
ydych yn ei llunio, neu unrhyw
wefan yr ydych yn ei chyhoeddi,
sy'n cyfeirio at y gwasanaeth
Saesneg ddatgan hefyd fod
gwasanaeth cyfatebol ar gael yn
Gymraeg.

16 **Safon ynghylch hunaniaeth
gorfforaethol corff**

Safon 62: Pan fyddwch yn llunio, yn diwygio
neu'n cyflwyno eich hunaniaeth
gorfforaethol, rhaid ichi beidio â
thrin y Gymraeg yn llai ffafriol
na'r Saesneg.

**17 Safonau ynghylch cyrsiau a
gynigir gan gorff**

Safon 63: Os byddwch yn cynnig cwrs addysg sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi ei gynnig yn Gymraeg.

Safon 64: Os byddwch yn cynnig cwrs addysg i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi—

- (a) cynnal asesiad o'r angen i'r cwrs hwnnw gael ei gynnig yn Gymraeg;
- (b) cynnig y cwrs hwnnw yn Gymraeg os dangosodd yr asesiad bod angen cynnig y cwrs yn Gymraeg.

**18 Safon ynghylch systemau
annerch cyhoeddus a ddefnyddir
gan gorff**

Safon 65: Pan fyddwch yn cyhoeddi neges dros system annerch gyhoeddus, rhaid ichi wneud y cyhoeddiad hwnnw yn Gymraeg ac, os yw'r cyhoeddiad yn cael ei wneud yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r cyhoeddiad gael ei wneud yn Gymraeg yn gyntaf.

RHAN 2

SAFONAU SY'N DDIBYNNOL AR SAFONAU ERAILL – AMODAU ARBENNIG

19 Pan fydd hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau a restrir ar res benodol yng ngholofn 1 o Dabl 1, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio hwnnw hefyd ei gwneud yn ofynnol i'r corff hwnnw gydymffurfio (ym mha fodd bynnag y gwêl Comisiynydd y Gymraeg yn briodol) â'r safon neu'r safonau a restrir ar y rhes honno yng ngholofn 2 (neu ag un neu ragor o'r safonau hynny pan nodir hynny).

TABL 1

	Colofn 1	Colofn 2
<i>Rhes</i>	<i>Prif safon</i>	<i>Safon ddibynnol</i>
(1)	Ateb gohebiaeth Safon 1	 Safon 7
(2)	Gohebu ag aelodau o'r un aelwyd Safon 3	 Safon 6
(3)	Gohebu â sawl person Safon 4	 Safon 6 Safon 7
(4)	Safonau cyffredinol ynghylch gohebu Safon 5	 Safon 6 Safon 7
(5)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gohebu yn Gymraeg Safon 7	 Safon 1
(6)	Cael galwadau ffôn Safon 9	 Un neu ragor o'r canlynol: Safon 10 Safon 11
(7)	Cael galwadau ffôn Safon 10 neu 11	 Safon 9 Safon 14
(8)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau ffôn yn Gymraeg Safon 14	 Un neu ragor o'r canlynol: Safon 10 Safon 11

		a hefyd Safon 16, a Safon 17
(9)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safon 24	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 24A Safon 24B Safon 24C a hefyd y canlynol: Safon 25CH
(10)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safon 24A, 24B, 24C, neu 24CH	Safon 24
(11)	Cyfarfodydd cyhoeddus Safon 25	Safon 28
(12)	Cyfarfodydd cyhoeddus Safon 28	Safon 25
(13)	Dogfennau a ffurflenni Safon 35, 36, 37, neu 38	Safon 39
(14)	Gwefannau Safon 40, 41, neu 42	Safon 43
(15)	Derbynfa Safon 52	Safon 55 Safon 56
(16)	Derbynfa Safon 53	Safon 53A
(17)	Derbynfa Safon 54	Safon 55

(18)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau Cymraeg mewn derbynfa Safon 55	 Un neu ragor o'r canlynol: Safon 52 Safon 54
(19)	Grantiau Safon 58	 Safon 59

RHAN 3

DEHONGLI'R SAFONAU

- 20 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.
- 21 Nid yw'r safonau ond yn gymwys i'r graddau y mae corff yn—
- (a) cyflenwi gwasanaethau i berson, neu
 - (b) yn delio ag unrhyw berson arall mewn cysylltiad â chyflenwi gwasanaethau—
 - (i) i'r person arall hwnnw, neu
 - (ii) i drydydd person.
- 22 Nid yw'n ofynnol i gorff lunio, arddangos nac anfon deunydd yn Gymraeg i'r graddau y mae deddfiad arall wedi pennu geiriad dogfen, arwydd neu ffurflen a fyddai'n groes i'r gofyniad hwnnw.
- 23 At ddibenion y safonau—
- (a) nid yw gofyniad i lunio unrhyw ddeunydd ysgrifenedig, i'w anfon, i'w gyhoeddi, i'w arddangos, i'w roi ar gael neu i'w ddyroddi yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid llunio'r deunydd, ei anfon, ei gyhoeddi, ei arddangos, ei roi ar gael neu ei ddyroddi, nac yn golygu y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol yn y safon);
 - (b) nid yw gofyniad bod gwasanaeth i gael ei ddarparu yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid darparu'r gwasanaeth hwnnw (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol yn y safon).

(1) Nid yw'n ofynnol i gorff gyfieithu i'r Gymraeg unrhyw destun nad yw wedi ei lunio ("testun A").

(2) Ni fydd corff yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol os nad yw'n cyfieithu testun A i'r Gymraeg ond gweler is-baragraff (3).

(3) Rhaid i gorff ddefnyddio'r fersiwn Gymraeg o destun A os yw person arall wedi llunio testun A yn Gymraeg yn unol—

- (a) â'i Gynllun Iaith Gymraeg,
- (b) â dyletswydd i gydymffurfio â safonau,
- (c) â Rheolau Sefydlog Senedd Cymru,
- (ch) ag adran 35(1C) o Ddeddf 2006, neu
- (d) â Chynllun Ieithoedd Swyddogol Comisiwn y Senedd.

(4) Yn y paragraff hwn—

- (a) ystyr "Cynllun Iaith Gymraeg" yw cynllun iaith Gymraeg a lunnir yn unol â Rhan 2 o Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993(1);
- (b) ystyr "dyletswydd i gydymffurfio â safonau" yw dyletswydd i gydymffurfio â safon o dan adran 25 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011;
- (c) ystyr "Deddf 2006" yw Deddf Llywodraeth Cymru 2006(2);
- (ch) ystyr "Rheolau Sefydlog Senedd Cymru" yw rheolau sefydlog a wnaed o dan adran 31 o Ddeddf 2006;
- (d) ystyr "Cynllun Ieithoedd Swyddogol Comisiwn y Senedd" yw'r Cynllun a fabwysiadwyd ac a gyhoeddwyd o dan baragraff 8 o Atodlen 2 i Ddeddf 2006.

(1) 1993 p. 38.
(2) 2006 p. 32.

25

(1) Os bodlonir yr amodau ym mharagraffau (a) i (c) neu os bodlonir yr amod yn is-baragraff (2), nid yw'n ofynnol i gorff gydymffurfio ag unrhyw un neu ragor o'r safonau mewn cysylltiad â gweithgaredd neu wasanaeth y cyfeirir ato ym mharagraff (b)—

- (a) Yr amod cyntaf yw bod argyfwng wedi digwydd, yn digwydd neu ar fin digwydd.
- (b) Yr ail amod yw bod y gweithgaredd sy'n cael ei gyflawni neu'r gwasanaeth sy'n cael ei ddarparu gan y corff yn angenrheidiol at ddiben atal, rheoli neu leddfu agwedd ar argyfwng neu effaith argyfwng.
- (c) Y trydydd amod yw bod yr angen am y gweithgaredd neu'r gwasanaeth y cyfeirir ato ym mharagraff (b) yn daer.

(2) Yr amod yw bod y corff yn ymgymryd ag ymarfer argyfwng.

(3) Os bodlonir yr amod yn is-baragraff (2), yna mae'r cyfeiriad at "argyfwng" yn is-baragraff (1)(b) i'w ddarllen fel "y ffug sefyllfa argyfwng".

26

At ddibenion safonau 2, 3, 21, ac 36, mae corff yn gohebu ag unigolyn, yn ffonio unigolyn neu'n anfon ffurflen at unigolyn am y tro cyntaf pan fydd yn gohebu, yn ffonio neu'n anfon ffurflen at yr unigolyn am y tro cyntaf ar ôl y dyddiad y mae hysbysiad cydymffurfio wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon.

27

Yn safon 22, ystyr system ffôn "wedi ei hawtomeiddio" yw system sy'n ateb galwadau ffôn ac yn arwain personau drwy drefn benodedig gyda neges wedi ei recordio sy'n gofyn, er enghraifft, i berson bwyso bysellau gwahanol er mwyn dewis opsiynau gwahanol.

28

Nid yw safonau 23 i 24CH (cyfarfodydd) yn gymwys pan fydd

y cyfarfod yn ymweliad i atgyweirio
neu i wneud gwaith cynnal a chadw.

29

Nid yw safon 31 yn gymwys i—

- (a) perfformiadau o
gerddoriaeth;
- (b) cynyrchiadau artistig neu
ddramatig;
- (c) seminarau neu
gyflwyniadau llafar sy'n
ymwneud â'r perfformiad
neu'r cynhyrchiad;
- (ch) unrhyw recordiad o'r
perfformiad, y
cynhyrchiad, y seminar
neu'r cyflwyniad llafar.

30

Pan fo safon yn cyfeirio at ddeunydd
sydd i'w lunio yn Gymraeg (ac
eithrio safonau 40 i 45 (gwefannau
ac apiau), 47 ac 48 (y cyfryngau
cymdeithasol)), mae cyfeiriadau at
beidio â thrin y Gymraeg yn llai
ffafriol na'r Saesneg neu at beidio â
thrin fersiwn Gymraeg yn llai
ffafriol na fersiwn Saesneg yn
cynnwys, ymysg materion eraill, (ac
yn ychwanegol at faterion penodol y
cyfeirir atynt mewn unrhyw safon
unigol), peidio â thrin y Gymraeg yn
llai fffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er
enghraifft mewn perthynas
â lliw neu ffont unrhyw
destun);
- (b) maint y deunydd;
- (c) lleoliad ac amlygrwydd y
deunydd mewn unrhyw fan
cyhoeddus;
- (ch) pryd a sut y caiff y deunydd
ei gyhoeddi, ei ddarparu
neu ei arddangos;
- (d) fformat cyhoeddi deunydd.

31

At ddibenion safonau 35, 38, 57, 61
a'r Rhan hon o'r Atodlen—

- (a) nid yw cyfeiriadau at
ddogfennau neu at
ddeunyddiau eraill sydd ar
gael i'r cyhoedd, neu sy'n
cael eu llunio at ddefnydd y
cyhoedd, yn cynnwys
dogfennau neu

ddeunyddiau nad ydynt
ond ar gael i'r cyhoedd yn
rhinwedd Deddf Rhyddid
Gwybodaeth 2000⁽¹⁾;

- (b) mae “dogfennau” yn
cynnwys dogfen ar ffurf
HTML.

32

(1) Nid yw safonau 35, 36, 37 a 39
yn gymwys i'r ffurflenni a restrir yn
is-baragraff (2).

(2) Y ffurflenni yw—

- (a) ffurflenni a ddefnyddir gan
gorff i recriwtio cyflogeion
(gweler safonau 103A, 104
a 105 mewn perthynas â
recriwtio);
- (b) ffurflenni a ddefnyddir
wrth wneud cais am
gymorth grant gan gorff
(gweler safonau 57 i 59
mewn perthynas â
cheisiadau am grantiau).

33

Nid yw safonau 35 a 38 yn gymwys
i ddeddfiad a wneir gan gorff neu i
ddeddfiad drafft a lunnir gan gorff.

34

Nid yw safonau 35 a 38 yn gymwys
i unrhyw ddeunydd hysbysebu a
gynhwysir mewn dogfen, llyfryn,
taflen, pamffled neu gerdyn.

35

Nid yw safonau 40 i 44 (gwefannau)
yn gymwys i—

- (a) dogfennau y darperir dolen
iddynt ar wefan, deunydd
hysbysebu ar wefan, na
chlipiau fideo a sain ar
wefan (gweler safonau 35 i
39 am ddarpariaeth
benodol mewn perthynas â
dogfennau, a safon 32
mewn perthynas â deunydd
hysbysebu a lunnir gan
gorff);
- (b) gwybodaeth a gyflwynir
gan bersonau (ac eithrio'r
corff) ar dudalen
ryngweithiol a gyhoeddir
ar wefan corff (er
enghraifft, ar adran ar gyfer

(1) 2000 p. 36.

sylwadau, neu ar fforwm trafod);

- (c) cyfleuster sgwrsio byw (gweler safon 46 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â sgwrsio byw).

36

(1) At ddiben safon 45, ystyr “ap” yw cymhwysiad meddalwedd sydd wedi ei gynllunio i gyflawni tasg benodol ar ddyfais electronig.

(2) Nid yw safon 45 yn gymwys i unrhyw ddeunydd hysbysebu ar ap (gweler safon 32 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff).

(3) Nid yw safon 45 yn gymwys i gyfleuster sgwrsio byw (gweler safon 46 mewn perthynas â sgwrsio byw).

37

At ddiben safonau 40 i 45 (gwefannau ac apiau) a safonau 47 ac 48 (y cyfryngau cymdeithasol), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill (ac yn ychwanegol at faterion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er enghraifft, mewn perthynas â lliw, maint, ffont a fformat unrhyw destun), neu

(b) pryd y cyhoeddir deunydd ar y wefan, yr ap neu'r cyfryngau cymdeithasol, ond nid yw'n golygu bod rhaid i ddeunydd Cymraeg ymddangos ar yr un dudalen â deunydd Saesneg, nac ar dudalen y mae person yn debygol o ddod o hyd iddi cyn y dudalen Saesneg wrth chwilio.

38

(1) At ddibenion safon 46 a pharagraffau 35, 36, 37, 38 a 39, ystyr “cyfleuster sgwrsio byw” yw cymhwysiad negeseua ar-lein o fewn gwefan neu ap, sydd wedi ei

gynllunio'n benodol i ddarparu dull cyfathrebu amser real.

(2) Nid yw safon 46 (cyfleuster sgwrsio byw) yn gymwys i unrhyw ddeunydd hysbysebu ar gyfleuster sgwrsio byw (gweler safon 32 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff).

(3) Nid yw safon 46 (cyfleuster sgwrsio byw) yn gymwys i ddogfennau y darperir dolen iddynt drwy'r cyfleuster sgwrsio byw, nac i glipiau fideo a sain a ddarperir drwy'r cyfleuster sgwrsio byw (gweler safonau 35 i 39 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau).

39

(1) Nid yw safonau 1 i 7 (gohebu) yn gymwys i ohebiaeth a anfonir drwy gyfleuster sgwrsio byw na thrwy'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safon 46 mewn perthynas â sgwrsio byw a safonau 47 ac 48 mewn perthynas â'r cyfryngau cymdeithasol).

(2) Nid yw safonau 40 i 45 (gwefannau ac apiau) yn gymwys i'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safonau 47 ac 48 mewn perthynas â'r cyfryngau cymdeithasol).

40

Nid yw safonau 47 ac 48 (y cyfryngau cymdeithasol) yn gymwys i—

- (a) dogfennau y darperir dolen iddynt drwy'r cyfryngau cymdeithasol, nac i glipiau fideo a sain a ddarperir drwy'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safonau 35 i 39 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau, a safon 32 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff);
- (b) gwybodaeth a gyflwynir gan bersonau (ac eithrio'r corff) ar gyfrif cyfryngau cymdeithasol corff (er

enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau).

41 At ddiben safon 49 (peiriannau hunanwasanaeth), mae cyfeiriad at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafrïol na'r Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill, peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafrïol o ran golwg y deunydd (er enghraifft, mewn perthynas â lliw, maint, ffont a fformat unrhyw destun), ond nid yw'n golygu bod rhaid i ddeunydd Cymraeg ymddangos ar sgrin yr un pryd â deunydd Saesneg.

42 At ddibenion safonau 52 i 56 (derbyn ymwelwyr)—

- (a) ystyr “derbynfa” yw ardal yn swyddfeydd a lleoliadau gwasanaeth corff lle y mae staff ar gael at ddiben croesawu personau;
- (b) ystyr “gwasanaeth derbynfa” yw gwasanaeth croesawu personau i swyddfeydd neu leoliadau gwasanaeth y corff yng Nghymru gan staff sydd ar gael at y diben hwnnw;
- (c) mae “lleoliadau gwasanaeth” yn cynnwys canolfannau cyngor, canolfannau cymunedol a chanolfannau galw heibio.

43 At ddibenion safonau 7, 50 a 51, ystyr “hysbysiad” yw unrhyw hysbysiad y mae corff yn ei gyhoeddi, ond nid yw'n cynnwys hysbysiadau a ragnodir gan ddeddfiad.

44 (1) At ddibenion safon 62, mae'r cyfeiriad at gorff yn llunio neu'n cyflwyno ei “hunaniaeth gorfforaethol” yn cynnwys, ymysg pethau eraill, y ffordd y mae corff yn ei gyflwyno ei hun drwy ddatganiadau gweledol, yr enw neu'r enwau a ddefnyddir gan gorff, a'r brandio a'r sloganau a ddefnyddir gan gorff (er enghraifft,

brandio a sloganau a argraffir ar ei bapur ysgrifennu).

(2) Nid yw safon 62 yn gymwys i'r graddau y mae deddfiad yn ei gwneud yn ofynnol i gorff ddefnyddio enw cyfreithiol.

45 At ddibenion safonau 63 a 64 (cyrsgiau), ystyr “cwrs addysg” yw unrhyw seminar, hyfforddiant, gweithdy neu ddarpariaeth debyg sy'n cael ei ddarparu neu ei darparu ar gyfer addysgu neu wella sgiliau aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru; ond nid yw'n cynnwys—

(a) gweithgareddau na chyrsgiau sy'n cael eu darparu fel rhan o'r cwricwlwm yn unol ag unrhyw ddeddfiad, neu

(b) seminarau na chyflwyniadau llafar sy'n ymwneud â pherfformiad neu gynhyrchiad.

46 At ddibenion y safonau, ystyr “deddfiad” yw deddfiad (pa bryd bynnag y'i deddfir neu y'i gwneir) sydd wedi ei gynnwys mewn unrhyw un o'r canlynol, neu mewn offeryn a wneir o dan unrhyw un o'r canlynol—

(a) Deddf Seneddol, neu

(b) Mesur neu Ddeddf gan Senedd Cymru.

ATODLEN 2 Rheoliad 2(2)

Safonau Llunio Polisi

RHAN 1

Y SAFONAU

1 **Safonau ynghylch ystyried effeithiau penderfyniadau polisi a wneir gan gorff ar y Gymraeg**

Safon 66: Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried pa effeithiau, os o gwbl (pa un a yw'r rheini'n bositif

neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 67:

Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel y byddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 68:

Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel na fyddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 69:

Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch yr effeithiau (pa un a yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi o dan ystyriaeth yn eu cael ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 70:

Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 71:

Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 72:

Rhaid ichi lunio a chyhoeddi polisi dyfarnu grantiau (neu, pan fo'n briodol, ddiwygio polisi sydd eisoes yn bodoli) sy'n ei gwneud yn ofynnol ichi ystyried y materion a ganlyn pan fyddwch yn gwneud penderfyniadau mewn perthynas â dyfarnu grant—

- (a) pa effeithiau, os o gwbl (a pha un a yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol), y byddai dyfarnu grant yn eu cael ar—
 - (i) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg;
- (b) sut y gellid gwneud neu weithredu'r penderfyniad (er enghraifft, drwy osod amodau grant) fel y byddai'n cael effeithiau

positif, neu effeithiau mwy
positif, ar—

- (i) cyfleoedd i bersonau
ddefnyddio'r
Gymraeg, a
 - (ii) peidio â thrin y
Gymraeg yn llai
ffafriol na'r Saesneg;
- (c) sut y gellid gwneud neu
weithredu'r penderfyniad
(er enghraifft, drwy osod
amodau grant) fel na
fyddai'n cael effeithiau
andwyol, neu fel y
byddai'n cael effeithiau llai
andwyol, ar—
- (i) cyfleoedd i bersonau
ddefnyddio'r
Gymraeg, a
 - (ii) peidio â thrin y
Gymraeg yn llai
ffafriol na'r Saesneg;
- (ch) a oes angen ichi ofyn i'r
ceisydd am grant am
unrhyw wybodaeth
ychwanegol er mwyn eich
cynorthwyo i asesu
effeithiau dyfarnu grant
ar—
- (i) cyfleoedd i bersonau
ddefnyddio'r
Gymraeg, a
 - (ii) peidio â thrin y
Gymraeg yn llai
ffafriol na'r Saesneg.

Safon 73:

Pan fyddwch yn comisiynu neu'n
gwneud gwaith ymchwil y bwriedir
iddo eich cynorthwyo i wneud
penderfyniad polisi, rhaid ichi
sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried
pa effeithiau, os o gwbl (a pha un a
ydynt yn rhai positif neu'n rhai
andwyol), y byddai'r penderfyniad
polisi sydd o dan ystyriaeth yn eu
cael ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau
ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg
yn llai ffafriol na'r
Saesneg.

Safon 74:

Pan fyddwch yn comisiynu neu'n
gwneud gwaith ymchwil y bwriedir

iddo eich cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwyl yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 75:

Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwyl y bwriedir iddo eich cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwyl yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar—

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

2

Yn Rhan 1 o'r Atodlen hon, ystyr "penderfyniad polisi" yw unrhyw benderfyniad a wneir gan gorff sy'n ymwneud ag arfer ei swyddogaethau neu gynnal ei fusnes neu ymgymeriad arall, ac mae hynny'n cynnwys, ymysg pethau eraill (ac fel y bo'n briodol i'r corff), benderfyniadau ynghylch—

- (a) cynnwys deddfwriaeth;
- (b) arfer pwerau statudol;
- (c) cynnwys datganiadau polisi;
- (ch) strategaethau neu gynlluniau strategol;
- (d) strwythurau mewnol a lleoliadau swyddfeydd;
- (dd) recriwtio neu ddefnyddio gwirfoddolwyr.

3

Yn Rhan 1 o'r Atodlen hon, mae cyfeiriad at effeithiau positif neu effeithiau andwyol yn gyfeiriad at yr effeithiau hynny pa un a ydynt yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

ATODLEN 3 Rheoliad 2(3)

Safonau Gweithredu

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch defnyddio'r Gymraeg o fewn gweinyddiaeth fewnol corff

Safon 76: Rhaid ichi ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol, at ddiben hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, a rhaid ichi gyhoeddi'r polisi hwnnw ar eich mewnwyd.

Safon 77: Pan fyddwch yn cynnig swydd newydd i unigolyn, rhaid ichi ofyn i'r unigolyn hwnnw a yw'n dymuno i'r contract cyflogaeth neu gontract am wasanaethau gael ei ddarparu yn Gymraeg; ac os yw'r unigolyn yn dymuno hynny rhaid ichi ddarparu'r contract yn Gymraeg.

Safon 78: Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai ("A") a yw'n dymuno cael unrhyw un neu ragor o'r canlynol yn Gymraeg, ac os yw A yn dymuno cael un neu ragor yn Gymraeg, rhaid ichi ei ddarparu (neu eu darparu) i A yn Gymraeg—

(a) unrhyw ohebiaeth sy'n ymwneud â chyflogaeth A ac sydd wedi ei chyfeirio at A;

(b) unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu anghenion neu ofynion hyfforddi A;

(c) unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu amcanion perfformiad A;

(ch) unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu cynllun gyrfa A neu sy'n cofnodi cynllun gyrfa A;

(d) unrhyw ffurflenni sy'n
cofnodi ac yn awdurdodi
gwylliau blynyddol;

(dd) unrhyw ffurflenni sy'n
cofnodi ac yn awdurdodi
absenoldebau o'r gwaith;

(e) unrhyw ffurflenni sy'n
cofnodi ac yn awdurdodi
oriau gweithio hyblyg.

Safon 79: Os byddwch yn cyhoeddi unrhyw
un neu ragor o'r canlynol, rhaid ichi
ei gyhoeddi yn Gymraeg—

(a) polisi ynghylch ymddygiad
yn y gweithle;

(b) polisi ynghylch iechyd a
llesiant yn y gwaith;

(c) polisi ynghylch cyflogau
neu fuddion yn y gweithle;

(ch) polisi ynghylch rheoli
perfformiad;

(d) polisi ynghylch
absenoldeb o'r gwaith;

(dd) polisi ynghylch amodau
gwaith;

(e) polisi ynghylch patrymau
gwaith.

2 **Safonau ynghylch cwynion a wneir gan aelod o staff corff**

Safon 80: Rhaid ichi ganiatáu a datgan mewn
unrhyw ddogfen sydd gennych sy'n
nodi eich gweithdrefnau ar gyfer
gwneud cwynion y caiff aelod o
staff—

(a) gwneud cwyn ichi yn
Gymraeg, a

(b) ymateb, yn Gymraeg, i
gŵyn a wnaed am yr aelod
hwinnw o staff,

a rhaid ichi hefyd roi gwybod i
aelodau o staff am yr hawl honno.

Safon 81: Os byddwch yn cael cwyn gan aelod
o staff neu'n cael cwyn ynghylch
aelod o staff, a bod angen cyfarfod
â'r aelod hwinnw o staff, rhaid
ichi—

(a) cynnig cynnal y cyfarfod
yn Gymraeg neu, os yw'n

angenrheidiol, ddarparu
gwasanaeth cyfieithu o'r
Gymraeg i'r Saesneg at y
diben hwnnw, a

- (b) os yw'r aelod o staff yn
dymuno i'r cyfarfod gael ei
gynnal yn Gymraeg,
gynnal y cyfarfod yn
Gymraeg neu, os yw'n
angenrheidiol, gyda
chymorth gwasanaeth
cyfieithu ar y pryd neu
wasanaeth cyfieithu olynol
o'r Gymraeg i'r Saesneg.

Safon 82:

Pan fyddwch yn rhoi gwybod i aelod
o staff beth yw eich penderfyniad
mewn perthynas â chŵyn a wneir
gan yr aelod hwnnw o staff, neu
mewn perthynas â chŵyn a wneir
am yr aelod hwnnw o staff, rhaid
ichi wneud hynny yn Gymraeg os
yw'r aelod hwnnw o staff—

- (a) wedi gwneud y gŵyn yn
Gymraeg,
- (b) wedi ymateb yn Gymraeg
i'r gŵyn,
- (c) wedi gofyn bod cyfarfod
ynglŷn â'r gŵyn yn cael ei
gynnal yn Gymraeg, neu
- (ch) wedi gofyn am gael
defnyddio'r Gymraeg
mewn cyfarfod ynglŷn â'r
gŵyn.

3

**Safonau ynghylch corff yn
disgyblu staff**

Safon 83:

Rhaid ichi—

- (a) caniatáu a datgan mewn
unrhyw ddogfen sydd
gennych sy'n nodi eich
trefniadau ar gyfer
disgyblu staff y caiff
unrhyw aelod o staff
ymateb yn Gymraeg i
unrhyw honiadau a wneir
yn erbyn yr aelod hwnnw o
staff, a
- (b) os byddwch yn dechrau
gweithdrefn ddisgyblu
mewn perthynas ag aelod o
staff, roi gwybod i'r aelod

hwnnw o staff am yr hawl honno.

Safon 84: Os byddwch yn trefnu cyfarfod ag aelod o staff ynghylch achos disgyblu sy'n ymwneud ag ymddygiad yr aelod hwnnw o staff, rhaid ichi—

- (a) cynnig cynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os yw'n angenrheidiol, ddarparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw, a
- (b) os yw'r aelod o staff yn dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg, gynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os yw'n angenrheidiol, gyda chymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg).

Safon 85: Pan fyddwch yn rhoi gwybod i aelod o staff beth yw eich penderfyniad yn dilyn gweithdrefn ddisgyblu, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff—

- (a) wedi ymateb i honiadau a wnaed yn erbyn yr aelod hwnnw o staff yn Gymraeg,
- (b) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r weithdrefn ddisgyblu yn cael ei gynnal yn Gymraeg, neu
- (c) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r weithdrefn ddisgyblu.

4 Safonau ynghylch technoleg gwybodaeth a deunyddiau cymorth a ddarperir gan gorff, ac ynghylch y fewnrwyd

Safon 86: Rhaid ichi ddarparu meddalwedd gyfrifiadurol ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg y Gymraeg i'ch staff, a darparu rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer meddalwedd (pan fo rhyngwyneb ar gael).

- Safon 87:** Rhaid ichi sicrhau—
- (a) bod testun pob tudalen ar eich mewnrwyd ar gael yn Gymraeg,
 - (b) bod pob tudalen Gymraeg ar eich mewnrwyd yn gweithredu'n llawn, ac
 - (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar eich mewnrwyd.

- Safon 88:** Rhaid ichi sicrhau—
- (a) bod testun hafan eich mewnrwyd ar gael yn Gymraeg,
 - (b) bod unrhyw destun Cymraeg ar hafan eich mewnrwyd (neu, pan fo'n berthnasol, fod hafan Gymraeg eich mewnrwyd) yn gweithredu'n llawn, ac
 - (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â hafan eich mewnrwyd.

- Safon 89:** Bob tro y byddwch yn cyhoeddi tudalen newydd neu'n diwygio tudalen ar eich mewnrwyd, rhaid ichi sicrhau—
- (a) bod testun y dudalen honno ar gael yn Gymraeg,
 - (b) bod unrhyw fersiwn Gymraeg o'r dudalen yn gweithredu'n llawn, ac
 - (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â thestun y dudalen honno.

- Safon 90:** Os oes gennych dudalen Gymraeg ar eich mewnrwyd sy'n cyfateb i dudalen Saesneg, rhaid ichi ddatgan yn glir ar y dudalen Saesneg fod y dudalen hefyd ar gael yn Gymraeg, a rhaid ichi ddarparu dolen uniongyrchol i'r dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol.

- Safon 91:** Rhaid ichi neilltuo a chynnal tudalen (neu dudalennau) ar eich mewnrwyd sy'n darparu gwasanaethau a deunydd cymorth i

hybu'r Gymraeg ac i gynorthwyo eich staff i ddefnyddio'r Gymraeg.

Safon 92: Rhaid ichi ddarparu'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar eich tudalennau mewnwyd yn Gymraeg.

5 **Safonau ynghylch corff yn meithrin sgiliau yn y Gymraeg drwy gynllunio a hyfforddi ei weithlu**

Safon 93: Rhaid ichi asesu sgiliau Cymraeg eich cyflogeion.

Safon 94: Rhaid ichi gynnig—

- (a) darparu hyfforddiant yn Gymraeg yn y meysydd a ganlyn, os ydych yn darparu hyfforddiant o'r fath yn Saesneg—
 - (i) recriwtio a chyfweld,
 - (ii) rheoli perfformiad,
 - (iii) gweithdrefnau cwyno a disgyblu,
 - (iv) ymsefydlu,
 - (v) delio â'r cyhoedd, a
 - (vi) iechyd a diogelwch, a
- (b) os yw o leiaf un aelod o staff wedi rhoi gwybod ichi ei fod yn dymuno i'r hyfforddiant gael ei ddarparu yn Gymraeg, rhaid ichi ddarparu'r hyfforddiant yn Gymraeg.

Safon 95: Rhaid ichi gynnig—

- (a) darparu hyfforddiant yn Gymraeg i'ch aelodau o staff ar ddefnyddio'r Gymraeg yn effeithiol mewn—
 - (i) cyfarfodydd,
 - (ii) cyfweiliadau, a
 - (iii) gweithdrefnau cwyno a disgyblu, a
- (b) os yw o leiaf un aelod o staff wedi rhoi gwybod ichi ei fod yn dymuno i'r hyfforddiant gael ei ddarparu yn Gymraeg,

rhaid ichi ddarparu'r
hyfforddiant yn Gymraeg.

Safon 96: Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd yn
ystod oriau gwaith—

- (a) i'ch cyflogeion gael gwersi
Cymraeg sylfaenol, a
- (b) i gyflogeion sy'n rheoli
pobl eraill gael
hyfforddiant ar
ddefnyddio'r Gymraeg yn
eu rôl fel rheolwyr.

Safon 97: Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd i'ch
cyflogeion gael hyfforddiant, yn
rhad ac am ddim, er mwyn gwella eu
sgiliau Cymraeg.

Safon 98: Rhaid ichi ddarparu cyrsiau
hyfforddi er mwyn i'ch cyflogeion
ddatblygu—

- (a) ymwybyddiaeth o'r
Gymraeg (gan gynnwys
ymwybyddiaeth o hanes yr
iaith a'i lle yn niwylliant
Cymru);
- (b) dealltwriaeth o'r
ddyletswydd i weithredu
yn unol â safonau'r
Gymraeg;
- (c) dealltwriaeth o'r modd y
gellir defnyddio'r
Gymraeg yn y gweithle.

Safon 99: Pan fyddwch yn darparu
gwybodaeth i gyflogeion newydd
(er enghraifft, fel rhan o broses
ymsefydlu), rhaid ichi ddarparu
gwybodaeth at ddiben codi eu
hymwybyddiaeth o'r Gymraeg.

Safon 100: Rhaid ichi ddarparu—

- (a) geiriad neu logo ar gyfer
llofnodion e-bost eich staff
sy'n eu galluogi i ddynodi
a ydynt yn siarad Cymraeg
yn rhugl neu'n dysgu'r
iaith, a
- (b) geiriad ar gyfer eich
cyflogeion a fydd yn eu
galluogi i gynnwys fersiwn
Gymraeg o'u manylion
cyswllt mewn negeseuon e-
bost, a fersiwn Gymraeg o

unrhyw neges sy'n rhoi
gwybod i bobl eraill nad
ydynt ar gael i ymateb i
negeseuon e-bost.

Safon 101: Rhaid ichi—

- (a) rhoi ar gael i aelodau o staff
sy'n gallu siarad Cymraeg
fathodyn iddynt ei wisgo i
gyfleu hynny, a
- (b) hybu gwisgo'r bathodyn
ymhlith aelodau o staff.

6 **Safonau ynghylch corff yn
recriwtio ac yn penodi**

Safon 102: Pan fyddwch yn asesu'r anghenion
ar gyfer swydd newydd neu swydd
wag, rhaid ichi asesu'r angen am
sgiliau yn y Gymraeg, a'i
chategoreiddio fel swydd y mae un
neu ragor o'r canlynol yn gymwys
iddi—

- (a) bod sgiliau yn y Gymraeg
yn hanfodol,
- (b) bod angen dysgu sgiliau yn
y Gymraeg pan benodir
rhywun i'r swydd,
- (c) bod sgiliau yn y Gymraeg
yn ddymunol, neu
- (ch) nad yw sgiliau yn y
Gymraeg yn
angenrheidiol.

Safon 102A: Os byddwch wedi categoreiddio
swydd fel un sy'n nodi bod sgiliau
yn y Gymraeg yn hanfodol, yn
ddymunol neu fod angen eu dysgu,
rhaid ichi—

- (a) pennu hynny wrth
hysbysebu'r swydd, a
- (b) hysbysebu'r swydd yn
Gymraeg.

Safon 103: Pan fyddwch yn hysbysebu swydd,
rhaid ichi ddatgan y caniateir i
geisiadau gael eu cyflwyno yn
Gymraeg, ac na fydd cais a
gyflwynir yn y Gymraeg yn cael ei
drin yn llai ffafriol na chais a
gyflwynir yn Saesneg.

Safon 103A: Os byddwch yn cyhoeddi—

- (a) ffurflenni cais am swyddi;
- (b) deunydd esboniadol ynghylch eich proses ar gyfer ymgeisio am swyddi;
- (c) gwybodaeth am eich proses gyfweld, neu am unrhyw ddulliau asesu eraill wrth ymgeisio am swyddi;

(ch) swydd-ddisgrifiadau, rhaid ichi eu cyhoeddi yn Gymraeg a rhaid ichi sicrhau nad ydych yn trin unrhyw fersiynau Cymraeg o'r dogfennau yn llai ffafriol nag unrhyw fersiynau Saesneg ohonynt.

Safon 103B: Rhaid ichi beidio â thrin cais am swydd a wneir yn Gymraeg yn llai ffafriol na chais a wneir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg materion eraill, mewn perthynas â'r dyddiad cau yr ydych yn ei osod ar gyfer cael ceisiadau, ac mewn perthynas ag unrhyw amserlen ar gyfer rhoi gwybod i ymgeiswyr am benderfyniadau).

Safon 104: Rhaid ichi sicrhau bod eich ffurflenni cais am swyddi yn rhoi lle i ymgeiswyr nodi eu bod yn dymuno cael cyfweliad neu ddull arall o asesiad yn Gymraeg ac, os yw ymgeisydd yn dymuno hynny, rhaid ichi gynnal unrhyw gyfweliad neu ddull arall o asesiad yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 105: Rhaid ichi sicrhau bod eich ffurflenni cais am swyddi yn rhoi lle i ymgeiswyr nodi eu bod yn dymuno cael cyfweliad neu ddull arall o asesiad yn Gymraeg ac, os yw ymgeisydd yn dymuno hynny, rhaid ichi gynnal unrhyw gyfweliad neu ddull arall o asesiad yn Gymraeg, neu, os yw'n angenrheidiol, ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw.

Safon 106: Pan fyddwch yn rhoi gwybod i ymgeisydd beth yw eich penderfyniad mewn perthynas â chais am swydd, rhaid ichi wneud

hynny yn Gymraeg os gwnaed y cais
yn Gymraeg.

RHAN 2

SAFONAU SY’N DDIBYNNOL AR SAFONAU ERAILL – AMODAU ARBENNIG

- 7 Pan fydd hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o’r safonau a restrir ar res benodol yng ngholofn 1 o Dabl 1, rhaid i’r hysbysiad cydymffurfio hwnnw hefyd ei gwneud yn ofynnol i’r corff hwnnw gydymffurfio (ym mha fodd bynnag y gwêl Comisiynydd y Gymraeg yn briodol) â’r safon neu’r safonau a restrir ar y rhes honno yng ngholofn 2.

TABL 1

	Colofn 1	Colofn 2
<i>Rhes</i>	<i>Prif safon</i>	<i>Safon ddibynnol</i>
(1)	Y fewnrwyd Safon 87, 88, neu 89	Safon 90
(2)	Recriwtio a phenodi Safon 102	Safon 102A
(3)	Recriwtio Safon 103	Safon 103A Safon 103B Safon 106

RHAN 3

DEHONGLI'R SAFONAU

8 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.

9 (1) Nid yw'n ofynnol i gorff gyfieithu i'r Gymraeg unrhyw destun nad yw wedi ei lunio ("testun A").

(2) Ni fydd corff yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol os nad yw'n cyfieithu testun A i'r Gymraeg ond gweler is-baragraff (3).

(3) Rhaid i gorff ddefnyddio'r fersiwn Gymraeg o destun A os yw person arall wedi llunio testun A yn Gymraeg yn unol—

(a) â'i Gynllun Iaith Gymraeg,

(b) â dyletswydd i gydymffurfio â safonau,

(c) â Rheolau Sefydlog Senedd Cymru,

(ch) ag adran 35(1C) o Ddeddf 2006, neu

(d) â Chynllun Ieithoedd Swyddogol Comisiwn y Senedd.

(4) Yn y paragraff hwn—

(a) ystyr "Cynllun Iaith Gymraeg" yw cynllun iaith Gymraeg a lunnir yn unol â Rhan 2 o Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993(1);

(b) ystyr "dyletswydd i gydymffurfio â safonau" yw dyletswydd i gydymffurfio â safon o dan adran 25 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011;

(c) ystyr "Deddf 2006" yw Deddf Llywodraeth Cymru 2006(2);

(ch) ystyr "Rheolau Sefydlog Senedd Cymru" yw rheolau sefydlog a wnaed o dan adran 31 o Ddeddf 2006;

(1) 1993 p. 38.

(2) 2006 p. 32.

- (d) ystyr “Cynllun Ieithoedd Swyddogol Comisiwn y Senedd” yw’r Cynllun a fabwysiadwyd ac a gyhoeddwyd o dan baragraff 8 o Atodlen 2 i Ddeddf 2006.

10

At ddibenion safonau 87, 88 a 89 (mewnwyd corff), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill (ac yn ogystal â materion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er enghraifft mewn perthynas â lliw, maint, ffont, a fformat unrhyw destun);
- (b) pryd y caiff y deunydd ei gyhoeddi ar y fewnwyd, ond nid yw’n golygu bod rhaid i’r deunydd Cymraeg ymddangos ar yr un dudalen â’r deunydd Saesneg, nac ar dudalen a fydd yn debygol o agor cyn y fersiwn Saesneg gyfatebol o dudalen.

11

At ddibenion safon 103A (recriwtio), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill (ac yn ogystal â materion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er enghraifft mewn perthynas â lliw neu ffont unrhyw destun);
- (b) maint y deunydd;
- (c) lleoliad ac amlygrwydd y deunydd mewn unrhyw fan cyhoeddus;
- (ch) pryd a sut y caiff y deunydd ei gyhoeddi, ei ddarparu neu ei arddangos;
- (d) fformat cyhoeddi’r deunydd.

- 12 At ddibenion y safonau, nid yw gofyniad i gyhoeddi, darparu neu arddangos unrhyw ddeunydd ysgrifenedig yn Gymraeg yn golygu y dylid cyhoeddi, darparu neu arddangos deunydd yn Gymraeg yn unig, ac nid yw'n golygu ychwaith y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni nodir hynny yn benodol yn y safon).
- 13 Nid yw safonau 87 i 90 (y fewnrwyd) yn gymwys i—
- (a) dogfennau y darperir dolen iddynt ar y fewnrwyd, deunydd hysbysebu ar y fewnrwyd, na chlipiau fideo a sain ar y fewnrwyd (gweler safonau 78 a 79 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau);
 - (b) gwybodaeth a gyflwynir gan bersonau ar dudalen ryngweithiol a gyhoeddir ar fewnrwyd corff (er enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau neu ar fforwm trafod).

ATODLEN 4 Rheoliad 2(4)

Safonau Cadw Cofnodion

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch cadw cofnodion gan gorff

Safon 107: Rhaid ichi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y cwynion yr ydych yn eu cael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau.

Safon 108: Rhaid ichi gadw copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych yn ei chael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

Safon 109: Rhaid ichi gadw cofnod (yn dilyn asesiadau o sgiliau iaith Gymraeg eich cyflogeion a wnaed gennych yn unol â safon 93) o nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol a, phan fo hynny'n wybyddus ichi, rhaid ichi gadw cofnod o lefel sgiliau'r cyflogeion hynny.

Safon 110: Rhaid ichi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a gategoreiddiwyd (yn unol â safon 102) fel swyddi sy'n nodi—

- (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol;
- (b) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg unwaith y penodir rhywun i'r swydd;
- (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu
- (ch) nad yw sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol.

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

- 2 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.
- 3 At ddibenion safonau 107, 109 a 110, ystyr "blwyddyn ariannol" yw blwyddyn ariannol y corff ei hun.

ATODLEN 5 Rheoliad 2(5)

Safonau sy'n ymdrin â Materion Atodol

RHAN 1

SAFONAU

1 Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau

Safon 111: Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael ar eich gwefan.

2 Corff yn cyhoeddi gweithdrefn gwyno

Safon 112: Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a
- (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan.

3 Corff yn cyhoeddi trefniadau goruchwyllo, hybu etc.

Safon 113: Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer—
 - (i) goruchwyllo'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy,
 - (ii) hybu'r gwasanaethau a gynigir gennych yn unol â'r safonau hynny, a
 - (iii) hwyluso defnyddio'r gwasanaethau hynny;

- (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r trefniadau hynny ar eich gwefan.

4

Corff yn llunio adroddiad blynyddol ynglŷn â safonau

Safon 114:

(1) Rhaid ichi lunio adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r safonau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.

(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys yr wybodaeth a ganlyn (pan fo'n berthnasol, i'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau y cyfeirir atynt)—

- (a) nifer y cwynion a gawsoch yn y flwyddyn o dan sylw a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy (ar sail y cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 108);
- (b) nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw (ar sail y cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 109);
- (c) nifer (ar sail y cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 110) y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn ac a gategoreiddiwyd fel swyddi a oedd yn nodi—
 - (i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol,
 - (ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd,

(iii) bod sgiliau yn y
Gymraeg yn
ddymunol, neu

(iv) nad oedd sgiliau yn y
Gymraeg yn
angenrheidiol.

(3) Rhaid ichi gyhoeddi'r
adroddiad blynyddol heb fod yn
hwyrach na 6 mis ar ôl diwedd y
flwyddyn ariannol y mae'r
adroddiad yn ymwneud â hi.

(4) Rhaid ichi sicrhau bod copi
cyfredol o'ch adroddiad blynyddol
ar gael ar eich gwefan.

5 Corff yn darparu gwybodaeth i Gomisiynydd y Gymraeg

Safon 115: Rhaid ichi ddarparu i Gomisiynydd
y Gymraeg (os gofynnir ganddo)
unrhyw wybodaeth sy'n ymwneud
â'ch cydymffurfedd â'r safonau yr
ydych o dan ddyletswydd i
gydymffurfio â hwy.

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

21 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn
Rhan 1 fel a ganlyn.

22 At ddiben safon 114, ystyr
“blwyddyn ariannol” yw blwyddyn
ariannol y corff ei hun.

23 At ddiben y safonau, nid yw gofyniad
i lunio neu gyhoeddi unrhyw
ddeunydd ysgrifenedig yn Gymraeg
yn golygu y dylid llunio neu
gyhoeddi'r deunydd hwnnw yn
Gymraeg yn unig, ac nid yw'n golygu
ychwaith y dylid llunio'r deunydd yn
Gymraeg yn gyntaf (oni nodir hynny
yn benodol yn y safon).